

דף קנד.

עין משפט א.

הו"מ סימן רנא סעיף ב

עיינ לעיל דף קנג. עין משפט ד

עין משפט ב.

הו"מ סימן פב סעיף א

א. מלוח שהוציא שטר שאינו מקויים, ואינו מוצא עדים לקיימו, והלוח מודה שכתבו אלא שטוען פרעתי, נאמן^ב, ואפי' אם כתוב בו נאמנות^א אינו מועיל, וה"ה אם טוען אמנה^ע או כתבתי ללות ולא לוייתי, או על תנאי נעשה ולא נתקיים התנאי, או קטן הייתי כשנכתב השטר, בכל אלו הטענות המבטלות השטר נאמן^ב. ואם אח"כ ימצא המלוח עדים לקיים השטר בבית דין הרי הוא כשאר שטרות וגובה בו^ז.

ב. טען שהשטר מזוייף ואח"כ הביא המלוח עדים לקיימו ואמר הלוח פרוע, י"א דהוחזק כפרן^ק ואינו נאמן אחר שאמר מזוייף, וכאילו אמר לא לוייתי שאינו נאמן אח"כ לומר פרעתי, וי"א דנאמן לומר

ג. כתובות י"ט ע"א פלוגתא דרבנן ור"מ ודאמוראי, ופסק הרי"ף במציעא כרבנן וכתב נחמן דסוברים מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו, וכן פסק הרמב"ם בפ' י"ד ממלוה הלכה ה'.

ד. מיגו דיכול לומר מזוייף הוא עם הנאמנות שבו, סמ"ע ס"ק ב', ודוקא כשאמר תוכ"ד, אבל אם לאחר כ"ד אמר פרוע או אמנה אינו נאמן דמיגו למפרע לא אמרינן, כ"כ הט"ז.

ה. ואפי' אומר שהעדים ידעו שזה אמנה ועושה אותם רשעים בכך, כיון שאינו עושה אותם לפסולים נאמן במיגו דמזוייף, אבל העדים עצמם אינם נאמנים במיגו גם במקום שעושים עצמם רשעים, כ"כ הש"ך בס"ק ב'. ונתיבות ס"ק ב' בחידושים.

ו. ואע"ג דבסוף סי' מ"ו פסק בעדים שאומרים אמנה היו דברינו או קטנים היינו אין נאמנים מטעם שהם רשעים, היינו כשהם עצמן אומרים כן דאין אדם משים עצמו רשע ופלגינן דיבורייהו, אבל כשהלוח אומר כן וא"א לקיים השטר ואין עדים לפנינו שאומרים כתב ידינו הוא זה, נאמן הלוח במיגו דמזוייף. ולפ"ז אם יבואו עדים ויאמרו כתב ידינו הוא זה אבל אמנה הוא, נתקיים בכך השטר, כ"כ הש"ך בס"ק ב'.

ז. ומ"מ הלוח צריך לישבע, ואינו יכול לומר לא אשבע עד שתקרע השטר, ש"ך ס"ק ד'.

ח. ואפי' מלקוחות שקנו אחרי שנשבע, סמ"ע ס"ק נ"ה דמ"מ הלוח חייב לישבע עם טענתו לפני הקיום שזה אמנה וכדומה, וכמו שכתב הש"ך בס"ק ד'.

ק. נ"י בבתרא וכתב שם שאינו נאמן גם להביא עדים שפרעו אחרי שהוחזק כפרן.

פרעתי ר', שהרי לא כפר בהלואה רק שאמר השטר מזוייף, ורצה לומר שיקיימו ואח"כ ידון עמו.

עין משפט ג. חו"מ סימן מו פעיף לו

מ. שנים שהיו חתומין על השטר ש ומתו, ואין כתב ידם יוצא ממקום אחר, ובאו שניים ואמרו כתב ידם הוא זה אבל קטנים היו או פסולין היו ה הרי אלו נאמנים וקורעים השטר.

ובלא מתו ובאים שנים אחרים לפוסלן הרי אלו נאמנים והשטר פסול א אפי' כתב ידם יוצא ממקום אחר.

מא. עדים ב שאין כתב ידם יוצא ממקום אחר, ואמרו זה כתב ידינו ג ובתוך כדי דיבור אמרו אנוסים היינו מחמת נפשות, או קטנים היינו, ד או פסולי עדות היינו מחמת קורבה ונתרחקנו, או שמסר מודעה

ר. תשובת הרשב"א ח"ג סי' פ"ו וכתב הסמ"ע דאם אמר להד"ם לכו"ע הוי כאומר לא פרעתי סמ"ע ס"ק ז'.

ש. ה"ה הלכו להם למדינת הים, ובמקרים אלו א"א לפוסלן שלא בפניהם וע"כ אם כתב ידם יוצא ממקום אחר אינם נאמנים. אבל אם האחרונים הזימו הראשונים אפי' שכבר מתו שלא בפניהם השטר פסול, גם בכת"י יוצא ממקום אחר, הגם שלשאר העדויות לא נפסלים עד שיזימו אותם בפניהם דוקא, והש"ך הכריע בס"ק ק"ב דאפי' מתו נאמנים האחרונים לפוסלם בגזלנות. נתיבות ס"ק נ"ג.

ת. דהפה שאסר הוא הפה שהתיר, ונאמנים במיגו. סמ"ע ס"ק צ"א. ובעינן שאמרו זה תוכ"ד שאז נאמנים מכח מיגו דשתקי, ומיגו זה שהיו שותקים אמרינן אפי' בשניים, נתיבות ס"ק נ"א. וקורעים השטר, ולא מהני תפיסה ש"ך ס"ק צ"ח.

א. ר"ן בשם י"א וטור בשם התוס', וי"ח ומכשירים בכתב ידם יוצא ממקום אחר גם בלא מתו הטור בשם הרא"ש, והיינו שלא קורעין אותו אבל גם לא מגבין בו, והש"ך כתב דהעיקר כדעה ראשונה שגם השטר נפסל.

ב. משנה כתובות י"ח ע"ב ואוקימתא דרמי בר חמא שם.

ג. כ"כ התוס' שם ור"ן.

ד. ולא עושים עצמם רשעים בזה דומיא דשטר אמנה ששם בשטר אמנה עבר על איסור לאדם שישאה שטר אמנה בתוך ביתו, משום "אל תשכן באהליך עולה", אבל כאן אנו אומרים שהענין אמת שהלוהו ואפי' שגורמין לטרוף ממשעבדי שלא כדין מ"מ אין זה מעשה רשע כיון שהלוהו באמת. כ"כ בסמ"ע ס"ק ק'. והט"ז כתב דמ"מ רשע הוי כמבואר בריש סי' ל"ז דאפי' אם הוא אמת אין להעיד עם רשע ע"ש שתירץ.

בפנינו, או תנאי היה בדבר ^ה ולא ראינו שנתקיים תנאי זה, הרי אלו נאמנים, ואפי' עד אחד מהם אומר תנאי היה ולא נתקיים התנאי והשני אומר ^ו שלא היה תנאי הרי זה שאומר תנאי היה נאמן ^ז דאין כאן אלא עד אחד.

לז מב. העדים נאמנים ^ה לפרש השטר בכל דבר שאין סותרים דבריהם. כגון אם כתוב בשטר דלא הוי שיוור בשטר זה, יכולים לפרש שלא היה שיוור בגוף המכר אבל תנאי היה.

לז מג. עדים אפי' שאין כתב ידם יוצא ממקום אחר, ואמרו זה כתב ידינו אבל אנוסים היינו מחמת ממון, או פסולי עדות היינו מחמת עבירה, ואפי' אמרו שעשו תשובה, או שטר ^ט אמנה שלא לזה כלום אלא כתבו ומסרו למלוה והאמינו שאם יצטרך ללוה, בכל ^י אלו אינם נאמנים לבטל השטר ^כ אבל לגבי עצמם נאמנים וחייבים לשלם ללוה ההפסד שבא לו מכח חתימתם.

לז מד. עדים שכתב ידם יוצא ממקום אחר, או שיש עדים שזה כתב ידם,

ה. דוקא תנאי שהוא בקום ועשה שעל בעל התנאי להביא ראיה שקיימו, אבל תנאי שהוא בשב ואל תעשה הרי הוא בחזקת שלא עשה עד שיביא ראיה שעבר על תנאו ועשה, ועקר תנאו בידיים כ"כ הר"ן והמחבר בסי' רמ"א סעיף י'.

וכתב התיבות ס"ק נ"ז ודוקא בתנאי דלהבא אבל בתנאי דלעבר, לעולם צריך המלוה לברר שנתקיים התנאי אפי' שהוא בשב ואל תעשה.

ו. פירוש לא שמעתי אם היה תנאי, אבל אם אומר ודאי לא היה בו תנאי, אחד מהם שקרן והו"ל עד אחד בהכחשה ואינו כלום, כ"פ הב"י בבד"ה בשם הריטב"א.

ז. ואין כאן אלא שבועת היסט כיון שיש לו ללוה עד המסייע ג"כ, נתיבות ס"ק נ"ח.

ח. נ"י בפ' מי שמת. ואפי' כתב ידם יוצא ממקום אחר יכולים לפרש פירוש ואף שהוא דחוק נאמנים.

ט. שלא ניתן לכתוב שעושים עצמם רשעים משום אל תשכן עולה. וכתב הנ"י דמעשים בכל יום שנוטלים קנין ומאמינו על המעות שאין האיסור רק לעשות שטר, נתיבות ס"ק ס'.

ואם אמרו שבשעה שחתמו לא ידעו שהיה אמנה ורק אח"כ נתברר להם שהיה אמנה נאמנים, ואפי' כתב ידם יוצא ממקום אחר נאמנים דזה הוי כעדות אחרת, וכמעידין שפרעו או מחלו. נתיבות ס"א.

י. דאין אדם משים עצמו רשע.

כ. מדינא דגרמי והודאת בע"ד, ועיין בתוס' מציעא דף ג' ע"ב ד"ה מה. ועיין ביבמות מ"ו ע"א נאמן אתה לפסול עצמך ד"ה ואין, וה"ה לחייב עצמו ממון. גאון אות צ'.

אין נאמנים ל' בשום דבר שיאמרו לבטל השטר, מ' חוץ מלומר בפנינו מסר מודעה.

עין משפט ד.ה. חו"מ סימן רלה סעיף יג.

טו. מכר בנכסי עצמו או בנכסי אביו ומת, ובאו קרוביו ומערעריין לומר שהיה קטן בעת המכירה וביקשו לבודקו אין שומעין להם. יג.

שחזקה שאין עדים חותמין על השטר אלא א"כ יודעים שהמוכר נעשה גדול ס. ועוד שהסימנים עשויים להשתנות ע' אחרי הפטירה, ועוד אין מנוולין את המת. *

דף קנד :

עין משפט א. חו"מ סימן קמ סעיף ג.

ד. טען שמעון שמכרה לו ראובן ומוציא שטר, וראובן אומר ששטר מזויף, או שטר אמנה, הרי זה יתקיים השטר בחותמיו פ' ואם לא נתקיים מוציאין השדה מידו.

ל. אפי' בתנאי אינו נאמן ובסי' פ"ב משמע דבתנאי היה נאמן אפי' כתב ידם יוצא ממקום אחר, וכתב הסמ"ע דבשום דבר כאן, לאו דוקא, דבתנאי נאמנים ומה שבסי' כ"ט מבואר שהעד אינו יכול להוסיף בעדותו תנאי מחלק הסמ"ע דבעדות שבע"פ אינו יכול להוסיף, לא כן בעדות בשטר נאמנים לומר תנאי היה, והש"ך הסיק דאפי' בשטר אינו נאמן לומר תנאי היה וכתב דדוקא בשטרות אבל בגט נאמנים לומר תנאי היה.

מ. רשב"ם בתרא מ"ט ע"א ד"ה ומר, והתוס' כתבו שם דאפי' במודעה אינם נאמנים, והש"ך כתב דשאר פוסקים חולקים על המחבר ואינם נאמנים גם במודעה ע"ש.

נ. טור בשם הרמ"ה.

ס. רמב"ם פכ"ט ממכירה הלכה ט"ז.

ובפעמוני זהב הביא דוקא במכר, אבל במתנה המקבל הוא המוציא ועליו להביא הראיה ע"ש.

ע. וכתב בבאורים שצריך לכל ג' הטעמים. ואם הוא חי ובדקוהו ויש לו ב' שערות דבר זה במחלוקת הרא"ש עם הרשב"א והרמב"ן אם מחזיקין אותו בגדול למפרע.

פ. מכתובות י"ט ע"א דאמרינן ליה קיים שטרך.